

ПРОБЛЕМИ КВАЛІФІКАЦІЇ ЗАКІНЧЕНИХ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

П. С. Берзін,
доктор юридичних наук,
професор кафедри
кримінального права та
кримінології юридичного
факультету Київського
національного університету
імені Тараса Шевченка

До другого виду формально-матеріальних складів злочинів у сфері господарської діяльності належать усі склади (основний, кваліфікований та особливо кваліфікований) протидії законній господарській діяльності (ч.ч. 1–3 ст. 206 КК). Обов'язкові елементи (об'єктивні та суб'єктивні) закріплені у ч. 1 ст. 206 КК «протидії законній господарській діяльності» позначаються у вигляді окремих характеристик різних форм (усього їх чотири) протиправної вимоги та погрози насильства над потерпілим або близькими йому особами, пошкодження чи знищення їхнього майна (за відсутності ознак вимагання). Альтернативно закріплені в ч. 1 ст. 206 КК «форми» протиправної вимоги у поєднанні з ознаками зазначеної погрози дають змогу виділити кілька альтернативно передбачених в диспозиції ч. 1 цієї статті КК «форм» такої протидії: 1) «протиправна вимога припинити займатися господарською діяльністю... поєднана з погрозою насильства ..., пошкодження чи знищення ... майна»; 2) «протиправна вимога ... обмежити її (таку діяльність – П.Б.) ... поєднана з погрозою насильства ..., пошкодження чи знищення ... майна»; 3) «протиправна вимога ... укласти угоду ..., виконання (невиконання) якої може заподіяти матеріальної шкоди або обмежити законні права чи інтереси ..., поєднана з погрозою насильства ..., пошкодження чи знищення ... майна»; 4) «протиправна вимога ... не виконувати укладену угоду, ... невиконання ... якої може заподіяти матеріальної шкоди або обмежити законні права чи інтереси ..., поєднана з погрозою насильства ..., пошкодження чи знищення ... майна». Такий законодавчий підхід означає, що у перших двох «формах» протидія законній господарській діяльності містить ознаки формального складу (якщо враховувати особливості виділення усічених та формально-матеріальних складів злочинів, то у перших двох формах зазначена протидія містить ознаки, властиві усіченому складу), а у двох останніх «формах» – ознаки матеріального складу. Враховуючи, що у змісті кваліфікованого та особливо кваліфікованого складів цього злочину виділені «форми» протидії законній господарській діяльності альтернативно поєднуються з ознаками «повторно», «за попередньою змовою групою осіб», «з погрозою вбивства чи заподіяння тяжких тілесних ушкоджень», «поєднані ... з пошкодженням чи знищенням майна» (ч. 2) та «організованою групою», «службовою особою з використанням службового становища», «поєднана з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я», «... протидія ..., що заподіяла велику шкоду» та «протидія ..., що ... спричинила інші тяжкі наслідки» (ч. 3), то в одних своїх «формах» протидія законній господарській діяльності, передбачена ч. 2 і ч. 3 ст. 206 КК, характеризуватиметься лише діями (наприклад, у формі протиправної вимоги припинити займатися господарською діяльністю, вчиненої службовою особою з використанням службового становища), а в інших – потребує настання наслідків (наприклад, у вигляді заподіяння «великої шкоди» або настання «інших тяжких наслідків»).

Виділені вище особливості структури матеріальних, формальних та формально-матеріальних складів злочинів у сфері господарської діяльності

Розглядаються проблеми кваліфікації злочинів у сфері господарської діяльності, які визнаються закінченими, різновиди складів таких злочинів.

Ключові слова: кваліфікація злочинів, господарська діяльність, склад злочину

Закінчення. Початок в № 12 за 2012 рік.

ності безпосередньо стосуються проблем їх кваліфікації (впливають на проблеми їх кваліфікації). При визначенні таких проблем варто враховувати такі моменти.

4. Визнання злочинів у сфері господарської діяльності, що мають **матеріальні склади**, закінченими залежить від характеристики моменту настання наслідків як елемента їх складів. У розділі VII Особливої частини КК такий елемент відображається у «формі» результату єдиного за своїм змістом діяння або одного ускладненого чи кількох різних за змістом альтернативних діянь, що призводить (призводять) до: а) одного (єдиного) обов'язкового наслідку (конструктивного наслідку); б) подвійних конститутивних (обов'язкових) наслідків; в) альтернативних наслідків; г) наслідків, альтернативних іншим характеристикам складу злочину; г) комбінованих наслідків. При цьому розмежування змісту зазначених «форм» здійснюється на підставі врахування взаємозв'язків наслідків з іншими елементами складу злочину та поєднання в межах об'єктивної сторони конкретного складу злочину змістових характеристик, які традиційно включаються у зміст наслідків, та інших елементів певного складу злочину. Отже, при визнанні злочину у сфері господарської діяльності, що має матеріальний склад, закінченим необхідно враховувати таке:

- а) якщо у складах названих злочинів, які закріплюють окремі різновиди злочину одного і того ж виду або фіксують злочин певного виду в цілому без виділення його окремих різновидів, передбачається один (єдиний) обов'язковий наслідок (*тобто конструктивний наслідок*), то їх слід вважати закінченими з моменту настання такого наслідку; так звані «конструктивні наслідки» закріплюються:
- у конструкції основного складу злочину; типовими прикладами тут будуть: матеріальна шкода у значному розмірі в основному складі незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ч. 1 ст. 229 КК), матеріальна шкода в значному розмірі, заподіяна інвестору в цінні папери (у тому числі акціонеру) в основному складі приховування інформації про діяльність емітента (ст. 232-2 КК);
- у конструкціях складів злочинів у сфері господарської діяльності, що фіксують злочин певного виду в цілому без виділення його окремих різновидів, передбачаються як: значна матеріальна шкода інвесторові в цінні папери у складі підроблення документів, які подаються для реєстрації випуску цінних паперів (ст. 223-1 КК), істотна шкода суб'єкту господарської діяльності в складі незаконного збирання з метою використання або використання відомостей,

що становлять комерційну або банківську таємницю (ст. 231 КК). Таким чином, настання конструктивного наслідку вказує на те, що певний злочин є закінченим. Якщо ж такий наслідок настав, але він має інший вид та/або розмір, ніж той, що передбачений відповідною статтею (частиною) статті Особливої частини КК для складу закінченого злочину, то за інших необхідних умов вчинене містить ознаки складу незакінченого злочину або утворює склад іншого (самостійного) злочину;

- б) якщо у складах злочинів, які закріплюють окремі різновиди злочину одного і того самого виду або фіксують злочин певного виду в цілому без виділення його окремих різновидів, передбачені так звані *альтернативні наслідки*, то ці злочини вважаються закінченими з моменту настання хоча б одного із таких альтернативних наслідків. Ці наслідки, зокрема, закріплені:
- у конструкції основного складу злочину, а саме: фактичне ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів у значних розмірах в основному складі ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ч. 1 ст. 212 КК); фактичне ненадходження до фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування коштів у значних розмірах в основному складі ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (ч. 1 ст. 212-1 КК);
- у конструкції кваліфікованого (особливо кваліфікованого) складу злочину; наприклад, загроза для життя і здоров'я, що виникає в результаті незаконного виготовлення підакцизних товарів із недоброякісної сировини (матеріалів), у ч. 3 ст. 204 КК¹ альтернативно поєднується з «отруєнням людей» та «іншими тяжкими наслідками», які настають в результаті «незаконного збуту» незаконно виготовлених підакцизних товарів;
- у конструкціях складів злочинів у сфері господарської діяльності, що фіксують злочин певного виду в цілому без виділення його окремих різновидів; такими наслідками можна вважати «втрату системи реєстру» або «втрату частини системи реєстру» в складі порушення порядку ведення реєстру власників іменних цінних

¹ У частинах 1 і 2 ст. 204 КК, на думку автора, закріплено ознаки складів самостійних злочинів, а у ч. 3 цієї статті КК – ознаки складу, який є кваліфікованим щодо самостійних складів, передбачених у ч. 1 і ч. 2 ст. 204 КК. Функції таких кваліфікуючих ознак виконують ознаки предмета злочину, конкретизовані у ч. 3 ст. 204 КК з урахуванням недоброякісності сировини (матеріалів), із яких незаконно виготовляються підакцизні товари (в тому числі тими способами, які визначені у ч. 2 цієї статті КК), та здатності таких товарів, виготовлених із недоброякісної сировини (матеріалів), бути небезпечними (нести загрозу) для життя і здоров'я людей.

паперів (ст. 223-2 КК), а також «істотну шкоду охоронюваним законом правам, свободам чи інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб» у складах окремих злочинів, передбачених, відповідно, ч. 1 і ч. 2 ст. 209-1 КК;

- в) якщо у складах злочинів, які закріплюють окремі різновиди злочину одного і того самого виду або фіксують злочин певного виду в цілому без виділення його окремих різновидів, передбачаються так звані *наслідки, альтернативні іншим характеристикам складу злочину*, то такі злочини вважаються закінченими з моменту настання хоча б одного із цих наслідків або виконання відповідного діяння (за наявності інших обов'язкових характеристик складу злочину, окрім наслідків). Такий вид наслідків, зокрема, передбачений:
  - у конструкції кваліфікованого (особливо кваліфікованого) складу злочину, а саме: велика матеріальна шкода в кваліфікованому складі виготовлення, збуту та використання підроблених недержавних цінних паперів (ч. 2 ст. 224 КК) альтернативно поєднується з ознакою «дії ... вчинені повторно» (у свою чергу, особливо велика матеріальна шкода в особливо кваліфікованому складі злочину альтернативно передбачається з такою ознакою, як «дії, ... вчинені організованою групою»); матеріальна шкода у великому розмірі в кваліфікованому складі незаконного використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ч. 2 ст. 229 КК) альтернативно передбачається з такими ознаками, як «дії, якщо вони вчинені повторно» та «дії, якщо вони вчинені ... за попередньою змовою групою осіб» (в особливо кваліфікованому складі цього злочину матеріальна шкода в особливо великому розмірі альтернативно поєднується з вчиненням відповідних дій службовою особою з використанням службового становища та організованою групою);
  - у конструкції складу злочину, що закріплює злочин певного виду в цілому без виділення його окремих різновидів, такий вид наслідків представлений як істотна шкода суб'єкту господарської діяльності, яка в складі розголошення комерційної або банківської таємниці (ст. 232 КК) альтернативно поєднується з вчиненням з корисливих чи інших особистих мотивів умисного розголошення комерційної або банківської таємниці без згоди її власника особою, якій ця таємниця відома у зв'язку з професійною або службовою діяльністю;
- г) якщо у складах злочинів, які закріплюють окремі різновиди злочину одного і того ж виду

або фіксують злочин певного виду в цілому без виділення його окремих різновидів, передбачені так звані *комбіновані наслідки*, то визнання таких злочинів закінченими залежить від такого:

- у разі, коли у конструкції основного, кваліфікованого (особливо кваліфікованого) складу злочину наслідки представлені як альтернативні (кілька наслідків, альтернативних один одному), що поєднуються із альтернативним закріпленням інших характеристик складу злочину, злочин вважається закінченим з моменту настання хоча б одного із цих наслідків або виконання відповідного діяння (за наявності й інших характеристик такого діяння); наприклад, незаконна приватизація майна державної чи комунальної власності в великих розмірах, що в кваліфікованому складі незаконної приватизації державного, комунального майна (ч. 2 ст. 233 КК) альтернативно поєднується з вчиненням групою осіб за попередньою змовою приватизації державного, комунального майна шляхом заниження його вартості через визначення її у спосіб, не передбачений законом, або використання підроблених приватизаційних документів, а також самої приватизації майна, яке не підлягає приватизації згідно з законом, або приватизації неправомочною особою;
- у разі, коли у конструкціях складів злочинів у сфері господарської діяльності, що фіксують злочин певного виду в цілому без виділення його окремих різновидів, має місце поєднання одного конструктивного наслідку з наслідками альтернативними, злочин вважається закінченим з моменту настання такого конструктивного наслідку і настання хоча б одного альтернативного наслідку; наприклад, поєднання у ст. 219 КК такого конструктивного наслідку доведення до банкрутства, як «стійка фінансова неспроможність суб'єкта господарської діяльності», з альтернативно визначеною «великою матеріальною шкодою державі чи кредитору».

5. Визначення моменту закінчення злочинів у сфері господарської діяльності з **формальними складами** залежить від характеристики діяння як обов'язкового елемента складів таких злочинів. У розділі VII Особливої частини КК такий елемент формальних складів злочинів «представлений» як 1) єдине за своїм змістом діяння або 2) одне ускладнене чи 3) кілька різних за змістом альтернативних діянь, а також 4) єдине за своїм змістом діяння або одне ускладнене чи кілька різних за змістом альтернативних діянь, альтернативні іншим характеристикам складу злочину, окрім наслідків. Характеристика такого елемента здійснюється з урахуванням його вза-

емозв'язків з «іншими елементами складу злочину» та змісту таких елементів. Отже, при визнанні злочинів у сфері господарської діяльності з формальними складами закінченими слід враховувати, що:

- а) єдине за своїм змістом діяння передбачається лише у змісті основних складів злочинів у сфері господарської діяльності, які закріплюють окремі різновиди злочину одного і того ж виду; такі злочини вважаються закінченими з моменту виконання особою зазначеного діяння (наприклад, у конструкції основного складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 203-2 КК, вказується на «зайняття гральним бізнесом»);
- б) **одне ускладнене діяння** закріплюється лише у конструкції основного складу злочину в сфері господарської діяльності², який включає окремі різновиди злочину одного і того самого виду (прикладом можна вважати передбачене у ч. 1 ст. 205 КК поняття фіктивного підприємництва, зміст якого розкривається як «створення або придбання суб'єктів підприємницької діяльності (юридичних осіб) з метою прикриття незаконної діяльності або здійснення видів діяльності, щодо яких є заборона», або визнання таким «ускладненим» діянням легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним, зміст якого утворює вчинення будь-яке описане у ч. 1 ст. 209 КК діяння: 1) вчинення фінансової операції з коштами або іншим майном, одержаними внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, що передувало легалізації (відмиванню) доходів; 2) вчинення правочину із зазначеними коштами або майном; 3) вчинення дій, спрямованих на приховування чи маскуванню незаконного походження таких коштів або майна, володіння ними, прав на такі кошти чи майно, джерела їх походження, місцезнаходження, переміщення; 4) набуття, володіння або використання коштів чи майна, одержаних внаслідок вчинення суспільно небезпечного протиправного діяння, яке передувало легалізації (відмиванню) доходів);
- в) кілька різних за змістом альтернативних діянь передбачаються лише у конструкції основного складу злочину, який закріплює окремі різновиди злочину одного і того самого виду (прикладом можна назвати передбачені в основному складі порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом (ч. 1 ст. 213 КК) такі різні за змістом альтернативні діяння, як: 1) здійснення операцій з брухтом кольорових

і чорних металів без державної реєстрації; 2) здійснення таких операцій без спеціального дозволу (ліцензії), одержання якого передбачене законодавством; 3) надання приміщень та споруд для розташування незаконних пунктів прийому, схову та збуту металобрухту; 4) організація незаконних пунктів прийому, схову та збуту металобрухту; в іншому випадку передбачена в основному складі шахрайства з фінансовими ресурсами конструкція «надання завідомо неправдивої інформації ... з метою одержання субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пільг щодо податків» відтворює характеристики кількох різних дій, зміст яких пов'язаний з реалізацією особою наміру одержати різні види передбачених у ч. 1 ст. 222 КК фінансових ресурсів);

- г) вчинення будь-якого із зазначених діянь, альтернативного іншим характеристикам складу злочину (окрім наслідків), закріплюється лише у конструкції складу злочину, що включає окремі різновиди злочину одного і того ж виду, зокрема:
  - у змісті основного складу злочину (має місце, наприклад, у ч. 1 ст. 210 КК, зміст якої включає такі альтернативні діяння, як «нецільове використання бюджетних коштів службовою особою», «здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням всупереч Бюджетному кодексу України чи закону про Державний бюджет України на відповідний рік», у поєднанні з так званими «кількісними» й «вартісними» характеристиками бюджетних коштів як предмета названих дій, а також при поєднанні у конструкції основного складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 211 КК, «видання службовою особою нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону» з так званими «кількісними» й «вартісними» характеристиками бюджетних коштів як предмета зазначених дій, що позначається словами «... предметом таких дій були бюджетні кошти у великих розмірах»;
  - у змісті кваліфікованого (особливо кваліфікованого) складу злочину (прикладом може бути закріплення у ч. 2 ст. 213 КК вчинення дій, що утворюють порушення порядку здійснення операцій з металобрухтом, вчинених «особою, раніше судимою за злочин, передбачений цією статтею», або поєднання у ч. 2 ст. 203-2 КК «зайняття гральним бізнесом» та його вчинення «особою, раніше судимою за зайняття гральним бізнесом»; крім цього, в особливо кваліфікованому складі легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом

² Нагадаємо, що зміст таких «ускладнених діянь», як елемента формальних складів злочинів, може утворюватися також шляхом поєднання у відповідній юридичній конструкції так званих «альтернативних характеристик» складу злочину певного виду чи його окремого різновиду.

(ч. 3 ст. 209 КК), «дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті» альтернативно поєднуються з такими ознаками, як їх вчинення «організованою групою» та «в особливо великому розмірі»).

Злочини, які у своїх складах містять зазначені наслідки, слід вважати закінченими з моменту, коли: 1) має місце виконання (завершення) єдиного за своїм змістом діяння або одного ускладненого чи хоча б одного із кількох різних за змістом альтернативних діянь, передбачених статтею (частиною статті) розділу VII Особливої частини КК; 2) будь-яке із цих діянь здійснено (завершено) з урахуванням інших характеристик складу злочину (окрім такого елемента складу, як наслідки).

6. Поєднання різних видів описаних вище діянь та їхніх наслідків як елементів так званих **формально-матеріальних складів злочинів** впливає на визначення моменту закінчення злочинів з цими складами таким чином:

а) якщо одним із елементів складу злочину, який обов'язково включається у конструкцію формально-матеріального складу, є наслідки, альтернативні іншим характеристикам такого складу злочину (окрім наслідків), то злочин вважається закінченим з моменту настання хоча б одного із цих наслідків, а якщо у конструкції такого складу закріплені інші його елементи (за відсутності такого елемента, як наслідки), то злочин вважається закінченим з моменту виконання відповідного діяння (у тому числі за наявності інших обов'язкових характеристик складу злочину, окрім наслідків); такий підхід слід застосовувати при кваліфікації злочинів, основний або кваліфікований (особливо кваліфікований) склад яких є формально-матеріальним (наприклад, при кваліфікації вчиненого за ч. 2 ст. 222, оскільки у кваліфікованому складі шахрайства з фінансовими ресурсами альтернативно поєднується з такою ознакою, як «дії, ... вчинені повторно», або при кваліфікації незаконного використання інсайдерської інформації за ч. 3 ст. 232-1 КК, адже в кваліфікованому складі цього злочину тяжкі наслідки альтернативно поєднуються з такими ознаками, як «дії, ... вчинені повторно» та «дії, ... вчинені за попередньою змовою групою осіб»);

б) якщо одним із елементів складу злочину, який обов'язково включається у конструкцію формально-матеріального складу, є так звані «комбіновані наслідки», то у разі настання таких наслідків злочин вважається закінченим, а за відсутності цих наслідків наявність закінченого злочину потребує встановлення виконаного (завершеного) особою діяння (у тому числі за наявності інших обов'язкових характеристик

складу злочину, окрім наслідків), включеного у конструкцію такого складу; так, в основному складі злочину, передбаченому ч. 2 ст. 232-1 КК, «значна шкода охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян або державним чи громадським інтересам, або інтересам юридичних осіб» альтернативно поєднується з альтернативними діями у вигляді «отримання особою, яка вчинила зазначені дії, чи третіми особами необґрунтованого прибутку в значному розмірі» та альтернативними характеристиками обстановки злочину, визначеної як «уникнення учасником фондового ринку чи третіми особами значних збитків»; велика матеріальна шкода державі, банкові, кредитним установам, іншим юридичним особам або громадянам в кваліфікованому складі фіктивного підприємництва (ч. 2 ст. 205 КК) альтернативно поєднується з такою ознакою, як «дії, ... вчинені повторно»; в основному складі протидії законній господарській діяльності (ч. 1 ст. 206) наслідки у вигляді небезпеки «заподіяння матеріальної шкоди та/або обмеження законних прав чи інтересів того, хто займається господарською діяльністю», що настають в результаті виконання та/або невиконання укладеної угоди чи невиконання вже укладеної угоди, поєднуються з іншими альтернативними характеристиками «протиправної вимоги», а також з «погрозою насильства ..., пошкодження чи знищення ... майна» (різновиди такої погрози у ч. 1 цієї статті КК також закріплені як альтернативні характеристики основного складу цього злочину); такі альтернативні наслідки, як «велика шкода» та «інші тяжкі наслідки» в особливо кваліфікованому складі протидії законній господарській діяльності (ч. 3 ст. 206 КК), альтернативно поєднуються з іншими характеристиками складу цього злочину, визначеними як «протидія законній господарській діяльності, вчинена організованою групою», «... службовою особою з використанням службового становища», «... поєднана з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я».

7. Окремої уваги потребує характеристика моменту закінчення так званих триваючих, продовжуваних та складених злочинів, що вчиняються у сфері господарської діяльності.

Триваючі злочини вважаються закінченими з моменту завершення відповідного діяння, що є елементом складу такого злочину. Наприклад, триваючим злочином слід визнавати видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону (ст. 211 КК). Закінченим цей злочин є з моменту, коли службова особа, як його суб'єкт, видає відповідний нормативно-

правовий акт, яким незаконно (всупереч вимогам Бюджетного кодексу України) зменшуються надходження до бюджету або збільшуються витрати. Обґрунтованим є висновок про те, що та обставина, чи набрав цей акт законної сили, не впливає на визнання злочину закінченим [1, 634; 2, 548]. Триваючим є також шахрайство з фінансовими ресурсами, передбачене ч. 1 ст. 222 КК. Цей злочин є закінченим з моменту, коли особа надала завідомо неправдиву інформацію для одержання відповідного фінансового ресурсу. Тому визнання його закінченим не залежить від того, чи одержав винний такий фінансовий ресурс, чи спричинили його дії фактичне ненадходження коштів, які мали бути сплачені як податок певного виду, до бюджету і чи вдалося винному, зрештою, обернути на свою користь або користь інших осіб незаконно отримані фінансові ресурси. За певних умов це може характеризувати відповідні ознаки (елементи) інших складів злочинів (наприклад, шахрайства, ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) та ін.).

Продовжувані злочини вважаються закінченими з моменту, коли 1) особа вчинила (завершила) усі діяння (кілька діянь), які утворюють за певних умов відповідні ознаки об'єктивної сторони складу такого злочину, та 2) вчинені нею діяння спричинили наслідки того самого виду і розміру, які передбачені змістом об'єктивної сторони складу такого злочину.

Проблема. Визначене у ч. 2 ст. 32 КК поняття продовжуваного злочину не містить такого «компонента», як наслідки усіх вчинених особою діянь чи хоча б одного (кількох) із них. У такому випадку не всі із цих наслідків визнаються відповідним елементом складу продовжуваного злочину, оскільки можуть мати інший вид та/або розмір, який не передбачений змістом такого елемента складу злочину.

Типовим прикладом продовжуваного злочину у сфері господарської діяльності є умисне ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), передбачене ч.ч. 1–3 ст. 212 КК. Так, якщо для такого ухилення особа кілька разів упродовж звітного періоду зменшувала розмір

отримуваного прибутку для зниження об'єкта оподаткування, то кваліфікація цих дій за відповідною частиною ст. 212 КК як закінченого одиначного злочину потребує встановлення фактичного ненадходження до бюджету коштів у розмірах, визначених у ч.ч. 1–3 цієї статті КК, – як результату усіх таких дій. При цьому розмір коштів, що фактично не надійшли до бюджету в результаті вчинення кожного такого зменшення отримуваного прибутку, може і не досягати «значних», «великих» чи «особливо великих» розмірів. Головне, щоб єдиний наслідок таких дій (кількох дій), що характеризується як фактичне ненадходження коштів до бюджету, мав значні, великі чи особливо великі розміри.

Складений злочин визнається закінченим у разі, коли закінченими є всі самостійні злочини, ознаки складів яких містяться у вчинених особою діяннях, що включені за необхідних умов у конструкцію складу такого одиначного злочину. Його прикладом є шахрайство з фінансовими ресурсами, що заподіяло «велику матеріальну шкоду». При такій його «формі», як «надання завідомо неправдивої інформації ... з метою одержання ... пільг щодо податків», особа може вчиняти дії, які визнаються умисним ухиленням від сплати податків (ч.ч. 1–3 ст. 212 КК), використанням завідомо підробленого документа (ч. 4 ст. 358 КК), службовим підробленням (ч.ч. 1, 2 ст. 366 КК). Закінчення кожного із цих злочинів, які включаються у зміст конструкції кваліфікованого складу шахрайства з фінансовими ресурсами, зумовлює кваліфікацію вчиненого за ч. 2 ст. 222 КК як закінченого. В іншому випадку у межах такої форми протидії законній господарській діяльності, як протиправна вимога припинити займатися господарською діяльністю, поєднана з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я, можуть бути вчинені кілька умисних тяжких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень, катування, доведення до самогубства тощо. Тому для кваліфікації злочину за ч. 3 ст. 206 КК як закінченого потрібно встановити закінчення усіх названих злочинів, які охоплюються цією формою протидії законній господарській діяльності.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. – [9-те вид., переробл. та допов.] – К. : Юридична думка, 2012. – 1316 с.
2. Кримінальне право (Особлива частина) [підруч.] / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. – Т. 1. – Луганськ : Елтон–2, 2012. – 780 с.

Берзин П. С. Проблемы квалификации законченных преступлений в сфере хозяйственной деятельности

Рассматриваются проблемы квалификации преступлений в сфере хозяйственной деятельности, которые признаются оконченными, виды составов таких преступлений.

Ключевые слова: квалификация преступлений, хозяйственная деятельность, состав преступления

Berzin Pavlo. Problems of qualification of the completed crimes in the sphere of economic activity

The problems of qualification of crimes in the field of economic activity, which are acknowledged finished, types of compositions of such crimes, are examined.

Key words: qualification of crimes, economic activity, corpus delicti